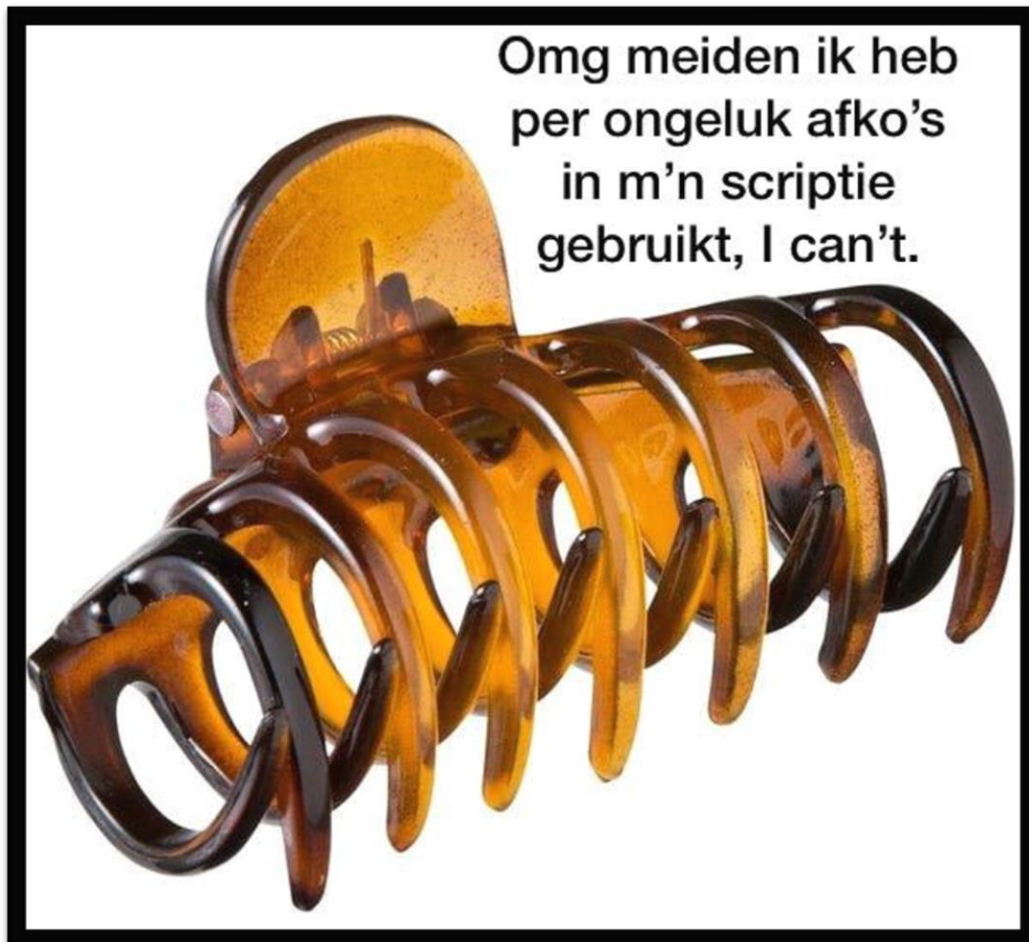

De Marie-Clairisatie van het Nederlands

Over de rol van identiteit en prestige in de verspreiding van de nieuwste taalvariëteit.

Via [instagram.com/dehaarclipvanmarieclaire](https://www.instagram.com/dehaarclipvanmarieclaire)

Ande Cremers (s1043035)

Bachelorwerkstuk Taalkunde (LET-NTCB300TK-2022-SCRSEM2-V)

Prof. dr. M. van Oostendorp

21-06-2023

Abstract

In deze scriptie staat de vraag centraal hoe de sociolinguïstische achtergrond van de afko eruitziet, een betrekkelijk nieuw fenomeen dat voorkomt in studententaal en welke rol prestige en identiteit hierin spelen. Hiervoor is een enquête uitgezet onder Nederlandse studenten. Het stereotype beeld van een afkogebruiker is een rijke vrouwelijke student uit de Randstad met een haarclip in haar haar, ook wel een *Marie Claire* genoemd. Dit stereotype komt ook naar voren wanneer participanten gevraagd wordt naar hun associaties met afko's. Studenten over heel Nederland blijken bovendien bekend te zijn met het fenomeen en de meesten gebruiken er ook de naam 'afko' of 'studententaal' voor. Het geldende stereotype geeft echter geen exact beeld van de werkelijkheid. De Randstad is wel het centrum van afkogebruik, maar vrouwen blijken niet significant meer afko's te gebruiken dan mannen. De associatie met vrouwelijkheid blijft echter erg sterk, wat ook blijkt uit het vrouwelijke dynamische prestige wat de taalvariëteit geniet: hip, trendy en modieus. Daarnaast kennen afko's superieur prestige, wat mogelijk geleend is van de ouders van de sprekers, vanwege de bijzondere positie van de student in de maatschappij, die op de drempel van onafhankelijkheid staat, maar daar meestal nog niet helemaal is.

Voorwoord

Voor u ligt mijn bachelorwerkstuk: *De Marie-Clairisatie van het Nederlands. Over de rol van identiteit en prestige in de verspreiding van de nieuwste taalvariëteit*. Deze scriptie is geschreven ter afronding van mijn bachelor Nederlandse Taal en Cultuur en gaat over *afko*'s; de huidige rage onder studenten in Nederland.

Als student Nederlandse Taal en Cultuur let ik altijd op de dingen die de mensen om mij heen zeggen. Meestal ook wel inhoudelijk, maar de vorm valt in ieder geval altijd op. Toen ik om mij heen steeds vaker mensen 'heerlie de peerlie' of simpelweg 'hdp' hoorde zeggen en op Instagram posts tegenkwam zoals degene op het voorblad, wist ik dat hier meer aan de hand moest zijn. En zo dook ik in de wondere wereld van de haarclips, flared broeken en zoete witte wijn. Ik zou mezelf zeker niet omschrijven als een *Marie Claire*, maar wellicht dat het fenomeen daarom zo fascinerend voor mij is. Dat was al zo voordat ik aan deze scriptie begon, maar nu nog veel meer.

Ik wil Marc van Oostendorp allereerst heel erg bedanken voor zijn begeleiding tijdens het onderzoek dat vooraf ging en het schrijven van deze scriptie. En ook voor zijn inspanning om mij uit mijn comfort zone te krijgen. Want daar gebeuren de beste dingen.

Daarnaast ben ik een speciale dank verschuldigd aan het 46e bestuur van Organisatie Studenten Kunstgeschiedenis die ons op onze constitutieborrel hét *Afkwobo van Marie Claire* cadeau deden, wat uiteindelijk de inspiratiebron was voor mijn scriptieonderwerp.

Ik wens u veel leesplezier.

Ande Cremers

Nijmegen, 21 juni 2023

1. Inleiding

Het Nederlands kent vele variëteiten. Allereerst is er het Standaardnederlands, de vorm van het Nederlands die door de meerderheid gesproken wordt en door de meeste sprekers van het Nederlands beheerst en begrepen wordt. Daarnaast kent de taal verschillende dialecten en regiolecten die op verschillende plaatsen in het taalgebied gesproken worden. Bovendien spreken verschillende groepen mensen in de maatschappij verschillende variëteiten, ook wel sociolecten genoemd.

Naast variëteiten als straattaal en studententaal is er sinds kort een nieuwe speler op het sociolectenveld: de 'afko'. Volgens het *StudentenWoordenboek* (*StudentenWoordenboek.nl*, 2022) is 'afko': een afkorting voor 'afkorting'. Maar eigenlijk is het meer dan dat. Een blik op de voorbeeldzin onder dit lemma geeft ons inzicht in hoe specifiek de afko is: "Het is namelijk wel zo stuko om mdm de afko's te gaan gebruiken tijdens het doen van een lawa met een cappu." De afkortingen, in het vervolg 'afko's' genoemd, zijn geen gewone afkortingen die je in het normale woordenboek vindt. 'Stuko', 'mdm', 'lawa' en 'cappu' zijn echter wel gecanoniseerde afko's, zoals blijkt uit het feit dat zij een lemma krijgen in het *afkowobo*, het *Afkortingenwoordenboek* (*StudentenWoodenboek.nl*, z.d.). Naast een online versie is dit woordenboek ook op papier uitgebracht onder de naam *Het afkowobo van Marie Claire* (Mulder, 2022), een naar eigen zeggen: "onmisbaar naslagwerk voor de Marie Claire's arrivées, de Marie Claire's in opleiding, en hun naasten."

De term 'Marie Claire' behoeft mogelijk wat uitleg. De term wordt gebruikt voor een bepaalde soort vrouwelijke student, oorspronkelijk uit de Randstad (Vrijmoed, 2021). Een belangrijk stereotype dat met haar verbonden is, is het dragen van een haarclip, zoals onder andere blijkt uit het populaire Instagramaccount @dehaarclipvanmarieclaire, waarop half-ironische uitspraken van een stereotype 'Marie Claire' geplaatst worden voor 110.000 volgers op het moment van schrijven. Over het algemeen is zij ook van redelijk hoge (in ieder geval niet lage) sociaal-economische status, wat bijvoorbeeld te zien is aan de vorige biografie van dit Instagramaccount met een centrale rol voor een luxe merk elektrische fietsen: "Ik heb een VanMoof die ik in termijnen betaal."

Er bestaat dus consensus over wie volgens het internet de gebruiker van de afko is. De praktijk blijkt echter altijd genuanceerder. De afko wordt vaak gezien als onderdeel van studententaal en veel afko's zijn dan ook te vinden in het online *Studentenwoordenboek* (*StudentenWoodenboek.nl*, z.d.). Er is echter reden om te geloven dat de sociologische achtergrond van de afko anders is dan die van studententaal in het algemeen. Het gebruiken van afko's is namelijk een meer specifieke vorm van studententaal en wordt, uit ervaring

gesproken, niet door alle gebruikers van studententaal gedaan. In de vorige alinea beschreef ik al het stereotype beeld van de gebruiker, maar dit geeft natuurlijk geen volledig of betrouwbaar beeld. In mijn scriptie wil ik dan ook onderzoeken wat de werkelijke sociolinguïstische achtergrond van de ‘afko’ inhoudt.

Deze scriptie begint met een overzicht van fenomenen en taalvariëteiten die verwant zijn aan de afko (paragraaf 2) gevolgd door een theoretisch kader (paragraaf 3) waarin de begrippen identiteit en prestige worden geïntroduceerd. Ook komt Arnett’s idee van *emergent adulthood* hier naar voren als kader van waaruit de variëteit bekeken zal worden in de rest van deze scriptie. Deze paragraaf wordt afgesloten met de onderzoeksvragen en hypotheses. In paragraaf 4 worden de onderzoeksmethoden uitgelegd. In paragraaf 5 komen de resultaten aan bod. In paragraaf 6 worden deze resultaten samengevat, verklaard en gekoppeld aan het theoretisch kader. De scriptie wordt afgesloten met aanbevelingen voor vervolgonderzoek in paragraaf 7.

2. Verwante fenomenen

De vorm

De *Marie Claire* mag dan een betrekkelijk nieuw fenomeen zijn, de manieren waarop zij woorden vormt, bestaan al langer. Dit zal ik hieronder uitwerken.

De woordvormingsprocedures die voor afko’s gebruikt worden, zijn niet nieuw. Bennis (2015) beschrijft in zijn boek *Korterlands* dat in het Nederlands en andere talen (namelijk Frans en Engels) woorden vaak worden afgekort op -o. Vaak betreft het hier personen, zoals *limbo*, *brabo* en *aso*. Veel van deze woorden zijn echter momenteel al ingeburgerd in het Nederlands en zullen niet (meer) met studententaal geassocieerd worden. Een vergelijkbaar procedé dat Bennis beschrijft, lijkt echter nog steeds erg actief te worden gebruikt onder Marie Claires: het tweede deel van een woord wordt weggelaten, wanneer het eerste deel geen voorvoegsel is, maar wel op een -o, -i of -a eindigt. In het Afkowobo (Mulder, 2022) komen bijvoorbeeld de woorden *ordi*, *hacli* (voor ‘haarcclip’) en *tenta* voor. Ook afkortingen op -u, die door Bennis niet worden genoemd, komen in het lexicon van Marie Claire voor, bijvoorbeeld *exclu*, *stu(fi)*, *stu(ko)*, *cappu* en *situ*. Woorden waarvan het eerste deel niet op een ‘makkelijke’ klinker eindigt, krijgen er een toegewezen: ‘heerlijk’ wordt *heerlie*, ‘telefoon’ wordt *tellie* en ‘spannend’ wordt *spannie*. Dit weglaten van het tweede deel van een woord is misschien wel de populairste manier om afko’s te vormen. Het wordt ook vaak met meerdere woorden gedaan die vervolgens aan elkaar geplakt worden. Een ‘lange

wandeling' wordt een *lawa*, 'gezellig samen lunchen' wordt *gesalu*, 'klap die laptop dicht' wordt *kladiladi* en 'super mooi gezopen gisteren gozer' wordt *sumogegigo*. Hoewel het het grootste deel is, eindigen niet alle afko's op een klinker. 'Gezellig' wordt bijvoorbeeld *gezel*, ondanks dat *gezellie* erg voor de hand ligt en 'hilarisch' kan zowel worden afgekort tot *hila* als tot *hilaar*, wat minder voor de hand ligt. Dit lijkt voornamelijk voor te komen bij relatief sonorante medeklinkers, zoals /l/ en /r/. Ook worden er nog initiaalwoorden gebruikt, wat al een bekende vorm van afkorten is: 'met de meiden' wordt *mdm*, 'huisjongste' wordt *hj* en 'heerlie de peerlie' (*heerlie* is op zichzelf ook al een afko) wordt *hdp*.

Sommige van deze woordvormingsprocedés komen ook voor in oudere vormen van studententaal. Volgens Van den Toorn (1987) was er destijds bij jongerentaal al sprake van 'een tendens tot verkorten' en een 'behoefte aan sonoriteit', eindigen op een klinker. Kuitenbrouwer (1987) gebruikt hiervoor al de term 'afko'. Een afko heeft volgens hem altijd hetzelfde belangrijke kenmerk: "een afko is kort en eindigt op een goed in de mond liggende klinker, een 'i', 'a' of 'o' dus." (p. 31). Jongeren gebruiken dit procedé dus al zo'n veertig jaar om woorden te creëren die de ander niet kent en zich zo te onderscheiden.

Verwante variëteiten

Het idee van een studententaal is ook zeker niet nieuw. Na veel zoeken bleek echter dat er maar weinig over dit onderwerp te vinden is. Wanneer onderzoek is gedaan naar jongerenvariëteiten, betreft het niet altijd studenten. Wanneer deze leeftijdsgroep wel onderzocht wordt, kijkt men meestal niet specifiek naar studententaal. De keer dat dit wel is gebeurd, komt het fenomeen van de *Marie Claire* helemaal niet naar voren. Desalniettemin vormt deze achtergrond een relevant kader om afko's goed te kunnen begrijpen. Daarom behandelt deze paragraaf de geschiedenis van jongerentaal voor zover die onderzocht is. In deze paragraaf bespreek ik kort ook de identiteit die met deze specifieke variëteiten geassocieerd wordt, maar op de notie van identiteit ga ik dieper in in het theoretisch kader.

Jongerentaal

Er is niet zoiets als één jongerentaal en het is ook geen *taal* in strikte zin: er zijn geen vaste regels voor zinsbouw, woordvorming en uitspraak (Daniëls, 2004). Toch scharen we verschillende variëteiten die door jongeren worden gebruikt onder jongerentaal vanwege hun gebruikers: jongeren. Jongerentaal is niet altijd zo vanzelfsprekend geweest als het nu is. Volgens Daniëls (2004) werden jongeren vroeger namelijk nadrukkelijk kind gehouden tot ze van het ene op het andere moment volwassen werden verklaard. Er was dus geen

overgangsfase. Hoppenbrouwers (1989) stelt dat jongerentaal opkwam door de massale deelname aan het voortgezet onderwijs door de onderwijsplicht. Doordat jongeren onderling contact hadden los van ouders en leraren, ontwikkelden deze *peer groups* eigen taalvormen. Hoppenbrouwers haalt onderzoek aan waaruit blijkt dat *peers* grote invloed hebben op zaken als kleding, uiterlijk en gewoontes (Mönks, 1981). Keuzes in taalgebruik horen daar ook bij. Bovendien ontstond er zo een nieuwe leeftijdsgroep, en tevens een nieuwe identiteit: de jongere. Jongerentaal wordt door jongeren ingezet voor hun identiteit, net zoals ze dat met kleding en muziek doen (Daniëls, 2004).

Straattaal

Straattaal is een relatief veelvuldig onderzochte en besproken taalvariëteit (o.a. Nortier, 2001; Cornips & Reizevoort, 2006; Cornips, de Rooij en Reizevoort, 2006; Nortier, 2018, Kossman, 2019). Straattaal kwam op halverwege de jaren '90 van de vorige eeuw (Daniëls, 2004). Het is een jongerentaal waarbij de Nederlandse standaardtaal gemengd wordt met elementen van minderheidstalen, zoals Surinaams en Marokkaans. Straattaal wordt vaak als code of geheimtaal neergezet (o.a. Duurkoop, 2018 (82)). De taal functioneert tegelijkertijd als code om buitenstaanders buiten te sluiten en als identificatie met een groep (Cornips, de Rooij en Reizevoort, 2006). De taalvariëteit wordt vaak in verband gebracht met etniciteit en etnische identiteit, maar de taal wordt vooral ingezet om een groepsidentiteit uit te drukken, die niet per se etnisch van aard hoeft te zijn (Nortier, 2017). Straattaal wordt meer met jongens dan meisjes geassocieerd (Nortier, 2017). (Dit betekent echter niet dat jongens het ook vaker gebruiken dan meisjes). Het wordt dus, al dan niet bewust, ingezet voor een mannelijke identiteit.

Studententaal

Volgens Hoppenbrouwers bestaat er al van oudsher een 'studententaal', die interessant is vanwege de status van de spreker, maar hij weidt hier niet verder over uit. Ook Daniëls (2004) spreekt van studententaal, hoewel maar in weinig detail. Hij schrijft over *Studententypen* van Johannes Kneppelhout (ps. Klikspan, 1841) waarin studententaal van die tijd werd gebruikt, zoals 'philister' als scheldwoord voor burger en 'kast' voor studentenkamer. Tot op de dag van vandaag worden woorden uit die tijd gebruikt, zoals 'studentikoos' en 'een kater hebben'. Woorden die volgens Daniëls halverwege de vorige eeuw populair waren onder studenten, zijn 'verdomd' en 'mieters'. In de jaren 90 verscheen een studentenwoordenboek, waarin populaire woorden zijn opgenomen met daarbij de locatie van de universiteitsstad

waar ze populair waren, zoals ‘ballo’ voor een hufter en ‘dido’ voor een student die alleen van dinsdag tot donderdag in zijn studentenstad is. Hoewel veel van deze woorden ondertussen ouderwets zijn, zou de laatstgenoemde volgens de huidige procedés ook prima een afko kunnen zijn die gebezigd wordt door een *Marie Claire*.

Een uitgebreid onderzoek naar studententaal in de huidige tijd is gedaan door Hensen in zijn bachelorthesis (2018), waarin hij de variëteit met straattaal vergelijkt. Volgens Hensen kenmerkt studententaal zich door zowel lexicale als fonetische elementen: studententaal kent een eigen lexicon en een eigen uitspraak (bijvoorbeeld met een Gooise R, een schorre stem en een ‘luie’ uitspraak). Participanten in deze studie associeerden deze elementen veelal met studentencorpora. Hensen vond geen verschil in gebruik tussen mannen en vrouwen. Ook werd studententaal in deze studie niet meer met mannelijkheid dan wel vrouwelijkheid geassocieerd. Hensen vond in focusgesprekken dat studententaalsprekers doorgaans lijken neer te kijken op straattaalsprekers. Dit is echter wel een standaard stereotype. Van sprekers van studententaal wordt gedacht dat zij uit hogere sociale klassen komen dan straattaalsprekers. Toch heeft Hensen ook overeenkomsten tussen straattaal en studententaal gevonden. Beide variëteiten worden gebruikt door het jongere deel van de samenleving om zich te onderscheiden van het oudere deel. Zowel straattaal als studententaal fungeert als groepstaal: de variëteiten versterken de onderlinge sociale cohesie en verduidelijken de afbakening van andere sociale groepen. Bij beide variëteiten wordt taalgebruik ingezet om een identiteit en levensstijl te construeren en uit te drukken.

Het onderzoek van Hensen is echter mogelijk alweer deels verouderd doordat taalvariëteiten als straattaal en studententaal enorm snel veranderen. Hoewel het woord ‘afko’ bij enkele van Hensens participanten naar voren kwam, was het niet de centrale focus van het onderzoek. De naam ‘Marie Claire’ komt in de thesis helemaal niet voor, terwijl die in het huidige landschap van studententaal juist centraal staat. Kijkend naar de geschiedenis van dit fenomeen, is dit niet per se vreemd. Op 16 mei 2020 plaatste Lot Mulder namelijk de eerste post op het nu zo befaamde Instagramaccount @dehaarclipvanmarieclaire. In drie jaar verwierf dit account 111.000 volgers en dat worden er iedere dag meer. Mulder benoemt in een interview met Linda Meiden dat zij het account begonnen is omdat er een trend gaande was om objecten aan typische uitspraken te koppelen (Bartelink, 2021). (Andere accounts zijn onder andere @schoudertassie, @vprofloowerboy en @tshirtmetgoudenketting.) Wat precies de oorzaak-gevolgrelatie is, is achteraf natuurlijk moeilijk te zeggen. Mulder doet inspiratie op in haar eigen omgeving en heeft de ‘Marie Claire’-achtige personen niet bedacht, maar volgens het interview heeft ze er wel zelf die naam aan gegeven. Het is niet

onwaarschijnlijk dat het Instagramaccount ervoor heeft gezorgd dat het stereotype van de wittewijndrinkende Marie Claire het grote publiek over het hele land heeft bereikt en daarmee de meningen van mensen over de gebruikers van de afko heeft beïnvloed.

3. Theoretisch kader

In de vorige paragraaf beschreef ik dat afko's zijn voorgegaan door verschillende jongerenvariëteiten. Door het gebruiken van zo'n variëteit wijk je als spreker af van het Standaardnederlands van de meerderheid. Dit heeft een functie. Zulke al dan niet bewuste keuzes in ons taalgebruik worden onder andere getriggerd door *identiteit* en *prestige*. De trigger 'identiteit' houdt in dat je je door de keuzes in je taalgebruik enerzijds identificeert als deel van een bepaalde sociale groep en anderzijds afzet van een andere (Le Page en Tabouret-Keller, 1985; vgl. Cornips, de Rooij en Reizevoort, 2006). De trigger 'prestige' houdt in dat prestige wordt toegekend aan de identiteit van een groep sprekers. Deze triggers dienen als raamwerk om te verklaren hoe het proces van taalverandering verloopt en hoe taalvariëteiten ontstaan, zich verspreiden en zich ontwikkelen. Daarom zal ik ze in de volgende alinea's verder uitwerken.

Identiteit

Taal speelt een grote rol bij het vormen en uiten van de identiteit van de spreker. Deze identiteit is vaak vanuit het perspectief van etniciteit bestudeerd, voornamelijk bij straattaal. De identiteit die een individu nastreeft, hoeft echter niet etnisch van aard te zijn. Er is een breed scala aan identiteiten die aan taalgebruik gekoppeld zijn, zoals een Limburgse identiteit, een Groningse of juist een randstedelijke, een identiteit als jongere of juist een volwassene, of een combinatie van talloze identiteiten. Le Page en Tabouret-Keller (1985) beschrijven de rol die taal in identiteitsvorming kan spelen en, vice versa, de rol die identiteit kan spelen in taalgebruik. Volgens hun visie zijn alle talige uitingen sociaal gemarkeerd. Dit houdt in dat elke vorm van taalgebruik naast letterlijke betekenis ook sociale betekenis draagt. Sprekers maken hier gebruik van om hun identiteit te benadrukken. Dit is tegelijkertijd een identiteit als individu en als lid van een of meerdere groepen. Le Page en Tabouret-Keller stellen dat het individu taalpatronen creëert om te lijken op een groep waarmee hij zich wil identificeren of om zich juist niet te identificeren met een groep waar hij zich van wil afzetten. Jongerentaal wordt bijvoorbeeld ingezet om een identiteit te verschaffen die losstaat van volwassenen.

Prestige

Met welke groep mensen zich willen identificeren, heeft te maken met de tweede trigger: prestige. Een groep kan verschillende soorten prestige genieten waardoor het voor anderen aantrekkelijk wordt om zich met die groep te identificeren. Dit zorgt voor taalverandering en taalvariëteiten doordat de prestigieuze groep haar identiteit in haar taalgebruik uitdrukt en andere mensen dat taalgebruik gaan nabootsen, omdat zij zich met die groep willen identificeren vanwege haar prestige. Daniëls (2004) haalt het anekdotische bewijs aan dat de aanwezige, vriendelijke en open scholieren in de groep zorgen voor de lancering van nieuwe woorden, die overgenomen worden door klasgenootjes. De overname van taalvariëteiten wordt dus beïnvloed door de invloedrijke, prestigieuze, personen in een gemeenschap of *peer group*.

Welke soorten prestige er bestaan, is door de tijd heen op verschillende manieren ingedeeld. Een belangrijke eerste splitsing werd gemaakt door Labov (1990). Hij maakt de tweedeling tussen prestige dat aan de oppervlakte ligt (*overt*) en verborgen prestige (*covert*). *Overt* prestige is gemakkelijk te identificeren, doordat het de algemeen geldende norm is in de samenleving. De variëteit die eerder het Algemeen Beschaafd Nederlands werd genoemd, kent *overt* prestige. Het is de norm die iedereen geacht wordt te halen. *Covert* prestige geldt echter alleen in specifieke groepen en is de reden waarom niet-geaccepteerde, ‘foute’ vormen toch massaal gebruikt worden, zoals subject-‘hun’.

Later zijn er andere indelingen ontstaan. Een daarvan is het verschil tussen *superiority* en *dynamism* als drijfveer van het prestige (o.a. Kristiansen, 2009; Grondelaers, Van Hout & Van Gent, 2019). *Superiority*, of superioriteit, is prestige dat geassocieerd wordt met hogere sociaal-economische status en macht dan de spreker. (Een belangrijke opmerking daarbij is dat prestige relatief is: wat superieur is voor de een, kan inferieur zijn voor de ander.) Superieur prestige is daarnaast conservatief en behoudend, net als het *overt* prestige van Labov. *Dynamism* staat daartegenover en is een modern prestige dat twee kanten kent. Onder *dynamism* vallen associaties met zowel hip, trendy en modern zijn als met stoer en cool zijn. Grondelaers & Van Hout (2021) opperen *dynamism* als verklaring voor de opkomst van ‘foute’ taalvormen. Ook straattaal kan gezien worden als een taalvariëteit met dynamisch prestige (de stoere, coole soort).

Kristiansen (2009) beschrijft in zijn artikel over prestige van Deense variëteiten een balansrelatie tussen superioriteit en *dynamism*: als de superioriteit van een taalvariëteit keldert, neemt de dynamischheid toe. Hij vond namelijk de volgende hiërarchieën wanneer participanten onbewust bevroegd werden naar hun waardering van de verschillende Deense

variëteiten. Bij dynamisch prestige gold modern (Kopenhagens) > conservatief (*Rigsdansk*) > lokaal accent en bij superieur prestige gold conservatief > modern > lokaal accent.

Grondelaers, Van Hout en Van Gent (2019) bevestigen dit in hun onderzoek naar het prestige van Marokkaansgetint Nederlands. Zij voerden een *speaker evaluation* experiment uit, waarbij participanten Randstedelijke, Limburgse en Marokkaanse stimuli beoordeelden op superioriteit (nl. deze persoon is chique, heeft goede cijfers gehaald, kan goed leiding geven, heeft al veel geld verdiend en heeft veel professionele ervaring), *dynamism* (deze persoon is modern, hip, cool, stoer en zelfverzekerd) en integriteit (deze persoon is aardig, behulpzaam, eerlijk, heeft een warme persoonlijkheid en zou een goede vader zijn). Het Marokkaanse accent scoorde erg laag op superioriteit, maar daar staat tegenover dat het juist hoog scoorde op *dynamism*. Het Limburgse accent scoorde matig tot laag op beide schalen en een Randstadaccent hoog op superioriteit en laag op *dynamism*.

Hensen (2018) gebruikt voor zijn sociolinguïstische vergelijking van straattaal en studententaal het kader van Nortier (2018) over Type 1 en Type 2-talen. Straattaal kan gezien worden als een Type 1-taal, een ‘rebelse’ anti-taal. Volgens Hensen wordt de variëteit vooral gebruikt door jongeren van middelbareschoolleeftijd en geassocieerd met stoer zijn en mannelijkheid. Naar mijn inzien is hier sprake van dynamisch prestige (de coole, stoere soort). Type 2-talen dragen daarentegen een zekere opwaartse sociale mobiliteit uit. Volgens Hensen kan studententaal gezien worden als een Type 2-taal. Ik zou concluderen dat dit soort talen een vorm van superieur prestige hebben.

De kwestie van gender en prestige is ook erg interessant. Genderidentiteit kan een belangrijk onderdeel zijn van iemands persoonlijke identiteit. Eerder is besproken dat taal een belangrijke rol speelt in identiteitsvorming en het uitdrukken van identiteit. Dit maakt het naar mijn inzien waarschijnlijk dat taal ook een rol kan spelen in het tot uitdrukking brengen van genderidentiteit. Wat dit verder ondersteunt, is dat sommige sociolecten of taalvariëteiten een associatie met een bepaald gender oproepen. Straattaal wordt namelijk meer geassocieerd met mannelijke sprekers en mannelijkheid (Nortier, 2017). Deze variëteit gaat gepaard met het coole, stoere dynamische prestige. Het hippe, modieuze dynamische prestige roept naar mijn inzien juist de associatie met vrouwelijkheid op.

Emerging adulthood

In deze scriptie staan studenten centraal. Het is belangrijk om in gedachten te houden dat studenten een bijzondere positie hebben in de maatschappij. Arnett (2000) spreekt in dit verband over *emerging adulthood*: een levensfase op de drempel van tienerschap naar

jongvolwassenheid, die zich kenmerkt door verkenning van de eigen identiteit, instabiliteit, focus op zichzelf, tussen schip en wal invallen en het gevoel dat alles mogelijk is (Arnett; 2000, 2004). Deze factoren, in combinatie met het hevige onderlinge contact dat deze groep heeft, zorgt voor een interessant sociolinguïstisch landschap (Bigham, 2012). Arnett (2007) stelt dat *emerging adults* niet langer verplichtingen van hun ouders opgelegd krijgen zoals jonge kinderen, maar ook nog niet de volledige verantwoordelijkheid hoeven dragen die volwassenheid met zich meebrengt. Een voorbeeld dat hij aanhaalt, is dat *emerging adults* vaak nog geld krijgen van hun ouders/verzorgers. Dit is erg belangrijk wanneer je studenten bestudeert met de bril van identiteit en prestige op. Dat studenten op de drempel van hun onafhankelijkheid staan, betekent dat zij (vaak) nog niet losstaan van hun ouders/verzorgers. Hun identiteit en prestige zijn dus ook nog – in meerdere of mindere mate – aan de identiteit en het prestige van hun ouders/verzorgers gekoppeld. Studenten nemen bijvoorbeeld gedeeltelijk de sociaal-economische status van hun ouders/verzorgers over, terwijl zij zelf vaak nog weinig geld hebben. Dit betekent dat studenten met rijke ouders/verzorgers automatisch zelf ook wat van hun superioriteitsprestige overnemen. Bigham (2012) spoort dan ook aan om in sociolinguïstisch onderzoek rekening te houden met deze bijzondere positie van de student. Dit is dan ook de bril waarmee ik de afko en haar prestige zal bestuderen.

Onderzoeksvragen

Het doel van mijn scriptie is om te onderzoeken hoe de sociolinguïstische achtergrond van de afko eruit ziet, met specifiek het oog op identiteit en prestige. Omdat dit een breed doel is, heb ik het opgesplitst in enkele deelvragen. Het betreft deelvragen die passen in de sociolinguïstische tradities van zowel het productieonderzoek als het perceptie- en attitudeonderzoek om een zo goed mogelijk beeld van beide kanten van de taalvariëteit te krijgen. Productieonderzoek stelt vragen over waar en wanneer varianten aangetroffen worden en door welke taalinterne en -externe factoren (zoals leeftijd, gender en opleidingsniveau) ze beïnvloed worden. Deze vragen helpen om inzicht te geven in de samenstelling van de populatie afkogebruikers. Hoe ziet de groep eruit, of met andere woorden, met welke identiteit identificeer je jezelf door afko's te gebruiken? Perceptieonderzoek stelt vragen over of het verschijnsel bewust waargenomen wordt en hoe mensen het evalueren. Wat voor prestige kent de taalvariëteit? Daaruit volgen de volgende onderzoeksvragen.

Mijn vragen met betrekking tot productie zijn de volgende:

- Wat is de relatie tussen het gebruik van 'afko's' en locatie en afkomst? Is er een centrum aan te wijzen?
- Wat is de relatie tussen het gebruik van 'afko's' en de taalexterne factoren leeftijd, woonsituatie en gender?

Mijn vragen met betrekking tot perceptie zijn als volgt:

- In hoeverre zijn studenten bekend met 'afko's'?
- In hoeverre wordt de 'afko' door studenten als fenomeen herkend en hebben ze er een naam voor?
- Welke stereotypen hangen samen met de gebruiker van 'afko's'? Wat zijn de eigenschappen van de groep waar je bij gaat horen door het gebruiken van afko's en met wat voor prestige kan dit in verband gebracht worden?

Een antwoord en reflectie op deze vragen kan ons iets vertellen over de sociolinguïstische situatie van afko's en hoe dit zich verhoudt tot reeds opgedane kennis over taalvariëteiten. Ook kan het bijdragen aan de kennis over taalvariëteiten in het algemeen: hoe ze werken, hoe ze zich verspreiden en welke rol identiteit en prestige hierin spelen.

Hypotheses

De eerste hypothese is dat de stereotypen kloppen. Daarom verwacht ik te vinden dat de Randstad als centrum aangewezen kan worden, dat Randstedelijke studenten vaker afko's gebruiken dan niet-Randstedelijke studenten. Omdat afko's dusdanig verbonden zijn met studentencultuur, denk ik dat de plaats waar iemand studeert een betere voorspeller is dan waar hij vandaan komt. Verder verwacht ik dat afko's vooral worden gebruikt door jongeren en vrouwen.

Wat betreft bekendheid verwacht ik dat een groot deel van de studenten bekend is met het fenomeen en de naam 'afko'. Dit verwacht ik naar eigen ervaring in het studentenleven, maar vooral ook vanwege de ongekeerde populariteit van het Instagramaccount @dehaarclipvanmarieclaire. Omdat ik verwacht dat de productie vooral geconcentreerd zal zijn in de Randstad, verwacht ik niet dat alle studenten de betekenis van alle afko's zullen kennen.

Als laatste denk ik dat de stereotypen zoals hierboven beschreven terug zullen komen in de associaties die studenten met het gebruik van afko's hebben. Ik denk bovendien dat de

stereotypen die naar voren gaan komen zowel onder superieur (vanwege SES en opleidingsniveau) als dynamisch prestige (vanwege jeugdigheid) zullen kunnen vallen. Arnett's (2000) eerder beschreven kader van *emergent adulthood* maakt het waarschijnlijk dat studenten beide vormen van prestige genieten, ondanks dat dynamisch en superieur prestige volgens Kristansen (2009) in een balansrelatie tot elkaar verkeren.

4. Onderzoeksmethoden

Om een antwoord op deze vragen te vinden, heb ik veldonderzoek gedaan naar alle aspecten die hierboven beschreven staan onder studenten aan Nederlandse universiteiten. Dit is gedaan middels een enquête (zie Bijlage A). Deze bestond uit een combinatie van open en gesloten vragen. Participanten moesten aangeven student aan een Nederlandse universiteit te zijn en Nederlands als (een van) hun moederta(a)l(en) te spreken. Vervolgens kregen zij de volgende instructie: “Je krijgt nu een aantal woorden te zien. Bij die woorden worden steeds drie vragen gesteld. Het gaat hier niet om goed of fout. Geef het antwoord dat spontaan in je opkomt. Als de drie vragen zijn beantwoord, kun je naar het volgende woord gaan.” De participanten kregen vervolgens gerandomiseerd 20 afko's aangeboden met daarbij de vragen of zij het woord ooit hadden gehoord, wisten wat het betekent en ooit hadden gebruikt. Daarna kregen zij drie vragen:

- “Je hebt zojuist een aantal woorden gezien. Heb je een naam voor dit taalgebruik?”,
- “Beschrijf het beeld dat je hebt van de gebruiker van dit taalgebruik in steekwoorden. Geef kenmerken van de spreker. Geef zo veel steekwoorden op als je wil.” en
- “Waarmee associeer je dit taalgebruik nog meer? Dit mogen alle mogelijke woorden zijn. Geef zo veel steekwoorden op als je wil.”

Vervolgens werd de participant vragen gesteld over zichzelf:

- “In welke provincie(s) ben je opgegroeid? Kruis alleen aan waar je langer dan 3 jaar hebt gewoond.”,
- “Ben je opgegroeid in een stad of een dorp? Kruis alleen aan waar je langer dan 3 jaar hebt gewoond. Je mag meerdere antwoorden aankruisen.” en
- “Woon je bij je ouder(s)/verzorger(s) of op jezelf (bijvoorbeeld op kamers)?”

Afsluitend kregen de participanten de mogelijkheid om woorden die zij hadden gemist in de enquête op te schrijven en ander commentaar dat mogelijk relevant was voor het onderzoek te geven.

De afko's die in de enquête zijn gebruikt, zijn gepretest door vier studenten uit Amsterdam en Leiden. Zij kregen een lijst met zeventig afko's die geselecteerd waren uit het *Afkwobo van Marie Claire* (Mulder, 2022) die zij op hun representativiteit moesten beoordelen op een schaal van 1-10. De hele lijst is te vinden in Bijlage B. De twintig woorden met de hoogste score zijn opgenomen in de enquête.

De enquête is vervolgens verspreid onder studenten in verschillende studentensteden in Nederland binnen mijn eigen netwerk via WhatsApp en LinkedIn, via studieverenigingen verbonden aan verschillende universitaire opleidingen Nederlandse Taal en Cultuur in Nederland, Neerlandistiek en de nieuwsbrief van Onze Taal, Taalpost. Participanten die niet voldeden aan de randvoorwaarden of de enquête niet volledig hadden ingevuld, zijn verwijderd. Dit heeft uiteindelijk 236 bruikbare antwoorden opgeleverd.

Om deze antwoorden te kunnen analyseren, was normalisatie noodzakelijk. Dat is als volgt gebeurd. De spelling van alle woorden is gecorrigeerd. Overal waar een participant aangaf niet te weten wat een woord betekende, bijvoorbeeld door '-', '?', 'idk' of 'geen idee', is dat veranderd in 'weet ik niet'. Ook als participanten enkel de afkorting herhaalden, is dit veranderd in 'weet ik niet'. Extra woorden voor een definitie ('een afkorting van', 'ik denk') zijn weggehaald. Alle antwoorden die op hetzelfde neerkomen, zijn gelijk gemaakt. Dit houdt in de praktijk het volgende in. 'Wet privacy' is veranderd in 'Algemene verordening gegevensbescherming'. Het tweede woord bij 'aardappels [vlees/vega/vis] groenten' is overal veranderd in 'vlees', omdat dit verschil niet relevant was voor de resultaten. Alle antwoorden bij 'fitje' die te maken hadden met sport of fitness, zijn veranderd in 'fitness'. Alles wat bij dat woord met kleding te maken had, is veranderd in 'outfit'. Als laatste zijn associaties soms uit elkaar gehaald wanneer er meerdere associaties in hetzelfde tekstvak gegeven worden. De associaties zijn bovendien samengenomen met vergelijkbare antwoorden van andere deelnemers. Deze gesorteerde associaties zijn te vinden onder 'resultaten'.

5. Resultaten

De resultaten zijn opgedeeld per deelvraag.

Wat is de relatie tussen het gebruik van afko's en locatie?

Deze deelvraag is opgedeeld in twee vragen: worden afko's vaker gebruikt in de Randstad dan in niet-Randstedelijke studentensteden en is er één centrum aan te wijzen waar afko's het meest worden gebruikt? De variabele 'gebruik' is gedefinieerd als in hoeveel procent van de gevallen de participant aangaf het woord gebruikt te hebben.

Voor de eerste deelvraag zijn de participanten opgedeeld in twee groepen: Randstad (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Leiden, Delft; $N = 131$) en niet-Randstad (Groningen, Nijmegen, Eindhoven, Maastricht, Tilburg, Twente, Wageningen; $N = 105$). Uit het verkennen van de data bleek dat de onafhankelijke variabelen normaal verdeeld waren. *Skewness* en *kurtosis* waren voor Randstad respectievelijk .385 en -1.010 en voor niet-Randstad .604 en -.187. Omdat de data normaal verdeeld zijn en het twee groepen betreft, is een *Independent Samples t-test* uitgevoerd om te bepalen of er een verschil is in de hoeveelheid gebruik van afko's tussen Randstedelijke en niet-Randstedelijke studenten. Uit deze analyse kwam een significant verschil in gebruik van afko's tussen de Randstad en niet-Randstad ($t(234)=3.047, p = .003, BCa\ 95\% CI = 3.29;15.3, d=.40$). Het betreft hier een klein tot middelgroot effect. Randstadstudenten ($M = 40.50, SD = 25.06$) gebruiken significant meer afko's dan niet-Randstedelijke ($M = 31.19, SD = 20.92$) studenten.

Voor de tweede deelvraag zijn de participanten opgedeeld in drie groepen: Leiden, Utrecht en Amsterdam. Hoewel het steden in de Randstad zijn, zijn Rotterdam en Delft niet meegenomen vanwege de zeer kleine participantaantallen (respectievelijk 4 en 1). Uit het verkennen van de data bleek dat niet alle onafhankelijke variabelen normaal verdeeld waren. Leiden was normaal verdeeld (*skewness* .364, *kurtosis* -.917). Omdat voor Utrecht en Amsterdam gold dat $N < 30$, zijn *normality tests* uitgevoerd om de normaliteit te bepalen. Uit de Kolmogorov-Smirnov test bleek dat Utrecht en Amsterdam niet normaal verdeeld waren. Voor Amsterdam gold $D = .201, p = .010$. Voor Utrecht gold $D = .183, p = .030$. Vanwege de verschillen in *sample sizes*, het feit dat de data niet normaal verdeeld zijn en het feit dat de onafhankelijke variabele uit 3 groepen bestaat, is een *Independent-Samples* Kruskal-Wallis Test uitgevoerd. Er was geen significant verschil in gebruik van afko's tussen Leiden, Utrecht en Amsterdam ($H(2) = .024, p = .988$).

Er is niet gekeken of er buiten de Randstad een verschil zit tussen de verschillende steden, omdat de steekproeven van Groningen, Twente, Wageningen en het Zuiden erg klein zijn in vergelijking met Nijmegen.

Wat is de relatie tussen het gebruik van afko's en afkomst?

De eerste deelvraag die centraal staat, is of er een verschil is in afkogebruik tussen mensen die in de Randstedelijke (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland) tegenover in de niet-Randstedelijke (Limburg, Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel) provincies zijn opgegroeid.

Omdat participanten de mogelijkheid hadden om meerdere provincies aan te kruisen, is handmatig gekeken of de mensen die in meerdere provincies zijn opgegroeid enkel in Randstedelijke of enkel in niet-Randstedelijke provincies zijn opgegroeid. Als dat het geval is, zijn ze bij de betreffende groep gerekend. Als dat niet het geval is, zijn ze gerekend tot groep 3: beide ($N = 9$). Deze groep is in deze analyse niet meegenomen, evenals twee participanten die aangaven "Elders" te zijn opgegroeid. Dit maakt de twee groepen als volgt: Randstedelijk met $N = 89$ en Niet-Randstedelijk met $N = 136$. Beide groepen zijn normaal verdeeld met respectievelijke waarden van *skewness* van .500 en *kurtosis*: -.928 en *skewness* van .505 en *kurtosis* van -.435. Uit een onafhankelijke t-toets voor gebruik van afko's met als factor in welke provincie de participant is opgegroeid, bleek een niet-significant verschil te zijn tussen gebruik van afko's tussen participanten die in de Randstedelijke provincies en de niet-Randstedelijke provincies zijn opgegroeid ($t(223)=1.771$, $p = .08$, BCa 95% CI = -.633;11.90, $d=.24$). Participanten die in Randstadstedelijke provincies zijn opgegroeid ($M=39.38$; $SD=25.38$) bleken niet significant meer of minder afko's te gebruiken dan participanten die in niet-Randstedelijke provincies zijn opgegroeid ($M=33.75$; $SD=21.87$). Het betreft hier een klein effect.

De tweede deelvraag is of er een verschil is in afkogebruik tussen mensen die in een stad ($N = 97$) of een dorp ($N = 120$) zijn opgegroeid. Mensen die in beide zijn opgegroeid, zijn in deze analyse niet meegenomen ($N = 19$). Beide groepen zijn normaal verdeeld. De waarden van *skewness* en *kurtosis* waren bij 'stad' respectievelijk .770 en -.296 en bij dorp .415 en -.783. Uit een onafhankelijke t-toets voor gebruik van afko's met als factor of de participant in een stad of dorp is opgegroeid, bleek een niet-significant verschil te zijn tussen gebruik van afko's tussen participanten die in een stad of een dorp zijn opgegroeid ($t(215)=-.385$, $p = .70$, BCa 95% CI = -7.65;5.15, $d=-.05$). Participanten die in een stad zijn opgegroeid ($M=35.00$; $SD=23.68$) bleken niet significant meer of minder afko's te gebruiken dan participanten die in een dorp zijn opgegroeid ($M=36.35$; $SD=23.85$). Het betreft hier een verwaarloosbaar effect.

Wat is de relatie tussen het gebruik van afko's en gender?

De eerste deelvraag is of er een verschil is in gebruik van afko's door mannen en vrouwen. Helaas zijn alleen Vrouw ($N = 170$) en Man ($N = 60$) meegerekend, omdat voor Non-binair en Anders de participantgroepen te klein waren (respectievelijk $N = 4$ en $N = 2$). De variabele 'gebruik' is wederom gedefinieerd als in hoeveel procent van de gevallen de participant aangaf het woord gebruikt te hebben. Uit het verkennen van de data bleek dat beide groepen normaal verdeeld waren. De waarden van *skewness* en *kurtosis* waren bij vrouwen respectievelijk .529 en -.747 en bij mannen .488 en -.435. Omdat de data normaal verdeeld zijn en het twee groepen betreft, is een *Independent Samples t-test* uitgevoerd. Uit een onafhankelijke t-toets voor gebruik van afko's met als factor gender bleek een niet-significant verschil te zijn tussen gebruik van afko's tussen vrouwen en mannen ($t(228) = .881$, $p = .379$, BCa 95% CI = -3.88;10.17, $d = .13$). Vrouwen ($M = 37.56$; $SD = 23.82$) bleken niet significant meer of minder afko's te gebruiken dan mannen ($M = 34.42$; $SD = 23.54$). Het betreft hier een klein effect.

Om te bepalen of het mogelijk is dat dit niet-significante effect verklaard kan worden uit het feit dat de afko al dusdanig doorgevoerd is dat mannen het nu ook gebruiken, is geanalyseerd of er buiten de Randstad een verschil gevonden kan worden. Alleen Vrouw ($N = 78$) en Man ($N = 24$) zijn meegerekend. Deze data waren wederom normaal verdeeld. De waarden van *skewness* en *kurtosis* waren bij vrouwen respectievelijk .634 en -.112 en bij mannen .526 en -.347. Omdat de data normaal verdeeld zijn en het twee groepen betreft, is een *Independent Samples t-test* uitgevoerd. Uit een onafhankelijke t-toets voor gebruik van afko's bij studenten buiten de Randstad met als factor gender bleek een niet-significant verschil te zijn tussen gebruik van afko's tussen vrouwen en mannen ($t(100) = .306$, $p = .760$, BCa 95% CI = -8.26;11.28, $d = .07$). Vrouwen die buiten de Randstad studeren ($M = 31.92$; $SD = 20.45$) bleken niet significant meer of minder afko's te gebruiken dan de mannen ($M = 30.41$; $SD = 23.12$). Het betreft hier een verwaarloosbaar effect.

Wat is de relatie tussen het gebruik van afko's en woonsituatie?

Bij deze analyse is er gekeken of er een verschil in het gebruik van afko's is tussen uit- en thuiswonende studenten? De variabele 'gebruik' is wederom gedefinieerd als in hoeveel procent van de gevallen de participant aangaf het woord gebruikt te hebben.

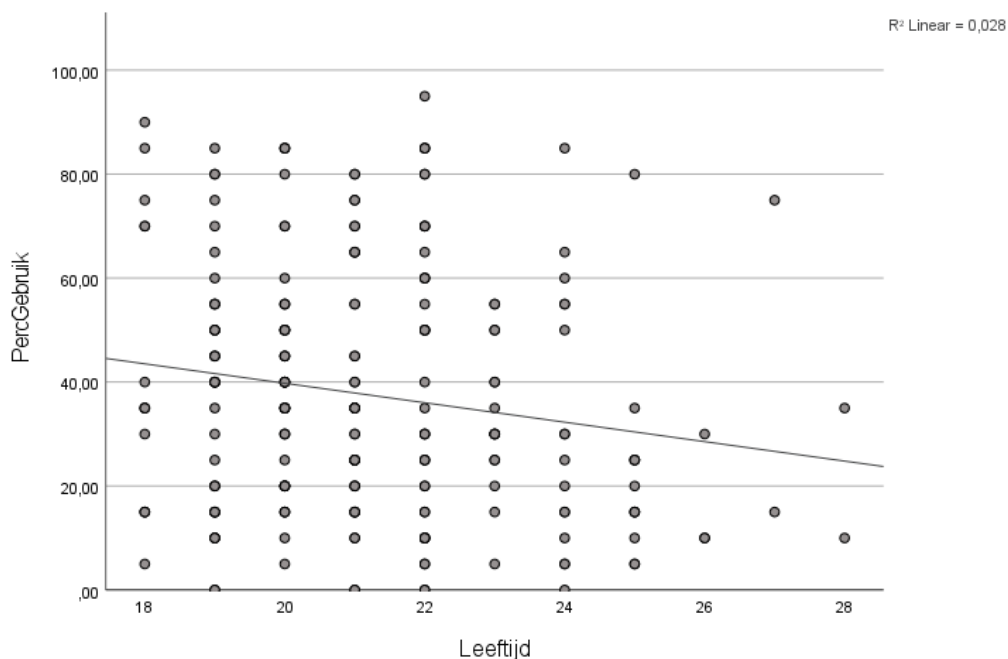
In deze analyse zijn vijf participanten niet meegenomen, omdat dit outliers waren. Dit resulteert in de volgende aantallen: op mezelf $N = 167$ en bij ouders $N = 64$. Uit het verkennen van de data bleek dat de data normaal verdeeld zijn. De waarden van *skewness* en

kurtosis waren bij uitwonende studenten respectievelijk .377 en -.883 en bij thuiswonende studenten .462 en -.448. Levene's Test was significant ($F = 12.96, p < .001$), dus de data zijn niet homogeen. Uit een onafhankelijke t-toets voor gebruik van afko's met als factor woonsituatie bleek een significant verschil te zijn tussen gebruik van afko's tussen uit- en thuiswonende studenten ($t(162.93)=5.352, p < .001, \text{BCa } 95\% \text{ CI} = 9.28;20.21, d=.67$). Uitwonende studenten ($M=39.43; SD=23.75$) bleken significant meer afko's te gebruiken dan thuiswonende studenten ($M=24.69; SD=16.57$). Het betreft hier een middelgroot effect.

Wat is de relatie tussen het gebruik van afko's en leeftijd?

In deze analyse is gekeken of er een verband is tussen leeftijd in jaren en het gebruik van afko's. De variabele 'gebruik' is wederom gedefinieerd als in hoeveel procent van de gevallen de participant aangaf het woord gebruikt te hebben. Uit het verkennen van de data bleek dat er veel outliers waren. Deze zijn in de analyse niet meegenomen. Dit heeft tot gevolg dat hoge leeftijden in deze analyse niet meegerekend worden. Het maximum was 28 jaar. Beide variabelen zijn normaal verdeeld (gebruik: *skewness* van .528 en *kurtosis* van -.661 en leeftijd: *skewness* .750 en *kurtosis* .231).

Een Pearson correlatie liet een significant negatief verband zien tussen leeftijd en gebruik van afko's ($r(223) = r = -.167, p = .013, \text{BCa } 95\% \text{ CI} [-.290;-.203]$). Naarmate leeftijd toeneemt, neemt afkogebruik af. Het betreft hier slechts een zwakke correlatie.

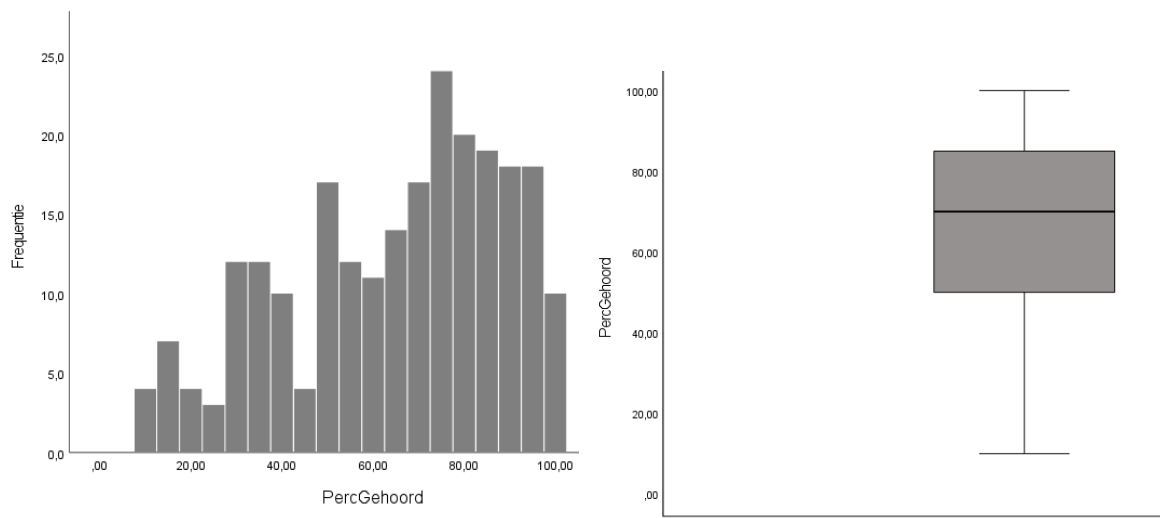

Figuur 1: correlatie tussen leeftijd en gebruik

In hoeverre zijn mensen bekend met afko's?

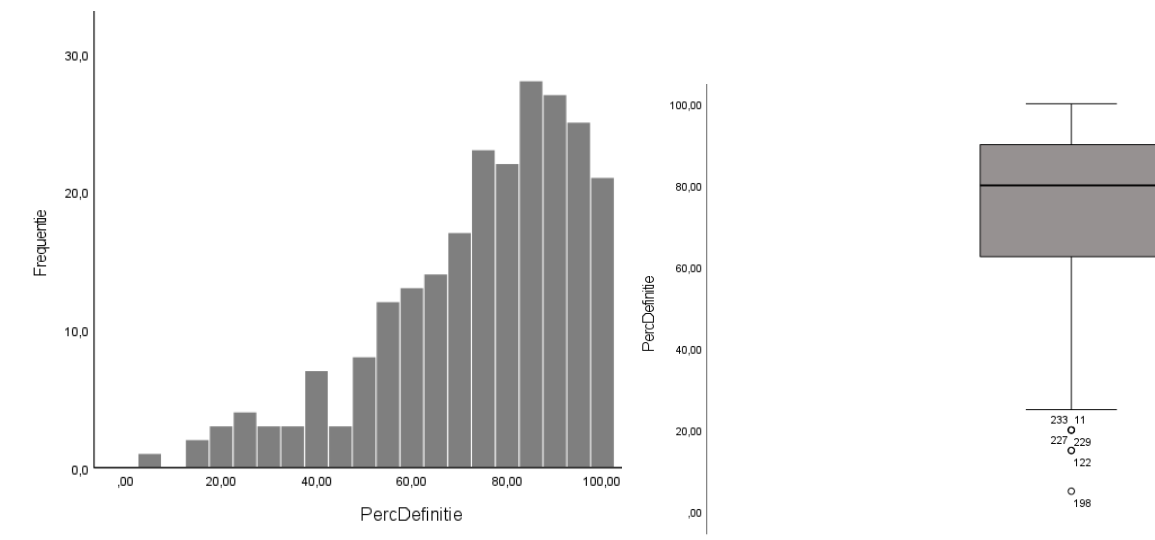
Bekendheid is opgedeeld in de variabelen 'gebruik' en 'juistheid'. De variabele 'gehoord' (PercGehoord) is gedefinieerd als in hoeveel procent van de gevallen de participant aangaf het woord gehoord te hebben. Een gegeven definitie is juist wanneer het dezelfde definitie is die gegeven is door de meerderheid van de mensen die aangaven het woord ooit gebruikt te hebben. Deze definities zijn te vinden in Bijlage C. De variabele 'juistheid' (PercDefinitie) is gedefinieerd als het percentage juiste definities.

De variabele 'gehoord' heeft een gemiddelde van $M = 64,72\%$ met een standaarddeviatie van $SD = 24,04\%$. De mediaan ligt op 70%. Minimum en maximum zijn respectievelijk 10% en 100%. De verdeling is hieronder te zien in figuur 2.

Figuur 2: histogram en boxplot; hoeveel procent van de woorden hebben participanten gehoord?

De variabele 'juistheid' heeft een gemiddelde van $M = 74,22\%$ met een standaarddeviatie van $SD = 20,66\%$. De mediaan ligt op 80%. Minimum en maximum zijn respectievelijk 5% en 100%. De verdeling is wederom hieronder te zien in figuur 3.

Figuur 3: histogram en boxplot; in hoeveel procent van de gevallen gaven participanten de juiste definitie?

Wat opvalt is dat consequent hoger gescoord wordt op juistheid dan op de vraag of participanten de afko ooit gehoord hebben. Het was dus makkelijk te raden wat de woorden betekenen.

In hoeverre wordt de afko als fenomeen herkend; hebben mensen er een naam voor?

Om een antwoord te geven op deze vraag, werd aan participanten gevraagd of zij een term hebben voor het taalgebruik dat ze in de enquête hebben beoordeeld. De antwoorden met frequentie zijn te vinden in Bijlage D. De antwoorden zijn op twee manieren geanalyseerd: hoe vaak wordt het woord ‘afko’ genoemd door gebruikers en hoe verhoudt dat zich tot de hoeveelheid mensen die het als algemene studententaal bestempelen? Dit laatste om te bepalen of het als afzonderlijk fenomeen gezien wordt.

Als je alles waar het woord ‘afko’ in genoemd wordt, samenneemt, kom je op 84 antwoorden, ofwel 33,87%. Dit is veruit de grootste groep. Het betreft dan de termen ‘afko’s, studentenafko’s, afko-taalgebruik, stuko afko’s, afkowo, studentenafko’s, afko-taal en afko.’ Daarnaast werd er nog eens 38 keer (15,32%) ‘afkorting’ genoemd (afkortingen, studentenafkortingen, studentikoze afkortingen, afkortingentaal, afkortingentaalgebruik, alles afkorten, afkortingstaal).

Voor de term ‘studententaal’ is dezelfde analyse uitgevoerd. Alle antwoorden waar ‘studententaal’ genoemd werd, zijn samengenomen (studententaal, stuko (dit suggereert wel een associatie met afkortingen), studentikoos (taalgebruik), studententaalgebruik, stukotaal, studentenwoorden, stulingua, “studenten kakker taaltje uit amsterdam ofwel een

studentencorps”, studentenwoordenschat, populair-studentikoos, studentenverenigingtaal, corporaal taalgebruik, studentenjargon). Dit kwam uit op 65 antwoorden (26,21%), ook een grote groep.

Kortom, een derde van de gebruikers gebruikt de term ‘afko’, nog eens 15% de term ‘afkorting’. Een kwart van de gebruikers gebruikt een term die te maken heeft met ‘studententaal’. Dat is minder, maar nog steeds veel.

Welke stereotypen hangen samen met de gebruiker van ‘afko’s’? Wat zijn de eigenschappen van de groep waar je bij gaat horen door het gebruiken van afko’s en met wat voor prestige kan dit in verband gebracht worden?

De opgegeven associaties zijn, zoals beschreven onder ‘onderzoeksmethoden’, genormaliseerd. Dit bracht het totaal nog op zo’n 600 associaties. De associaties die meer dan eenmaal genoemd zijn, zijn met hun frequentie opgenomen in Bijlage E. Vervolgens zijn de resultaten in 11 groepen opgedeeld: overkoepelende termen, leeftijdsgelateerde termen, geografische termen, studentenkenmerken, activiteiten, uiterlijke kenmerken, persoonlijke kenmerken, kenmerken die met sociaal-economische status te maken hebben, waardeoordelen, overige termen en outliers.

Overkoepelende termen: Marie Claire, Anne Fleur

Leeftijdsgelateerde termen: Jong, Gen-Z, Twintiger, 18-25, Jongvolwassene, Eerstejaars, 16-30, 18-30, < 23

Geografische termen: Amsterdam, Randstad, De Pijp, Leiden, Stads, Utrecht, ‘t Gooi, Binnen de ring, Grachtengordel, Noordelijk, UvA, Rotterdam

Studentenkenmerken: Student(en), Vereniging, Corps, Studentikoos, Rechtenstudent, Studentenhuis, Studentenleven/-cultuur, Minerva, Vindicat, Psychologiestudent, Studententaal, Universiteit, Op kamers [wonen], Eerstejaars, Bedrijfskundestudent, Geneeskundestudent, International Business-student

Activiteiten: Zuipen, Uitgaan, Alcohol, Cocktails, Drank, Wijntjes, Bier, Feestjes, Terras, Stappen, Feesten, Shoppen, Zoete witte wijn, Antoon [luisteren], Cantus, One night stands, Havermelk, Roddelen

Uiterlijke kenmerken: Haarclip, Blond, Flared broek, Tutje, Wit, Lang haar, Jasje-dasje, Dr. Martens, Gouden sieraden, Zonnebril, Grote oorbellen, Polo, Handtas, Linnen tasje, Blauwe ogen, Panterprint, Blazer, Witte blouse, Gekleurd gilet, MyJewelry, Bodywarmer, Witte sneakers, Merkkleding, Lichte make-up, Zegelring

SES-kenmerken: Rijk, Hoogopgeleid, Rijke ouders (vaak “pappie en mammië” genoemd),
Leent maximaal, Links, VVD, Theoretisch opgeleid, Upperclass, Geprivilegieerd,
Veel geld

Persoonlijke kenmerken: Vrouw, Kakker, Hip, Wit, Populair, Man, Elitair, Arrogant,
Hockey,

Sociaal, Nep, Groepsdier, Extravert, Gezellig, Verwend, Houdt van wijntjes, Stads,
Veel vrienden, Tutje, Aanwezig, Spontaan, Wil erbij horen, Nederlandse afkomst,
Wannabe, Social mediagebruiker, Trendy, Drama, Losbol, Schorre stem, Gooise R,
Pretentius, Relaxed, Veroordelend, Prominent, Aandachtzoeker, Oppervlakkig,
Woke, Geleerd willen doen, Hetero, Excentriek, Vocal fry, Hees, Weinig
maatschappelijk betrokken

Waardeoordelen: Bekakt, Hip, Irritant, Overdreven, Ironisch/voor de grap, Modern, Lui,
Makkelijk, Cringe, Snel, Creatief, Grappig, Kort, Populair, Informeel, Dom,
Vervelend, Pretentius, Spreektaal, Cool, Simpel, Nieuw, Interessant doen, Populair
doen, Niet te volgen, Jolig, Uitgesproken, Gemaakt, Blits, Tegenwoordig, Incorrect,
Haastig, Lelijk, Onnodig, Trendy

Overige: Social media, Online, Instagram, WhatsApp, TikTok, Afkowobo, VanMoof, Zara,
Eerst voor de grap, maar later serieus

Outliers: Straattaal, Allochtoon, Stoer, Hangjongeren, Jargon, Scholier, Skaters, Dialect,
Onverlaat, Nozem, Wijde kleren, Asociaal, Accenten, Lokaal

6. Conclusies en discussie

In deze paragraaf zal ik de resultaten uit de vorige sectie samenvatten en binnen de bredere kaders van studententaal, prestige en identiteit plaatsen.

De achtergrond van afko's

Ondanks de mogelijke bias die ontstaat doordat de enquête veelal door talenstudenten en/of studenten die geïnteresseerd zijn in dit soort verschijnselen, ingevuld zal zijn, kun je uit de resultaten concluderen dat afko's grote bekendheid genieten onder studenten. Opvallend aan de resultaten is dat participanten vaker de juiste definitie gaven dan dat zij aangaven het woord ooit gehoord te hebben. Waarschijnlijk zijn veel woorden makkelijk te raden. Hieruit kun je concluderen dat afko's geen variëteit creëren die onbegrijpelijk is voor buitenstaanders. Dit betekent echter niet dat iedereen zomaar mee kan doen. De woorden die

gebruikt worden, zijn wel geconventionaliseerd. Je moet dus de code en conventies kennen om mee te kunnen doen.

Wanneer gevraagd werd of de participanten een naam hadden voor het fenomeen, blijkt een definitie met 'afko' erin de grootste groep, maar ook 'studententaal' is erg prominent. Bij het analyseren van deze resultaten, ga ik ervan uit dat mensen hier zo specifiek mogelijk zijn geweest: iemand die de term 'afko' kent, zal hier waarschijnlijk niet 'studententaal' hebben opgeschreven. Ik denk dat je dus wel kan stellen dat 'afko' een ingeburgerde term is binnen de doelgroep en als een apart fenomeen wordt gezien, hoewel niet door iedereen. De link met studententaal is echter erg sterk en de afko wordt ook niet door iedereen als een apart fenomeen herkend. Ik denk dan ook dat het nuttig is om de afko (onder andere) te beschouwen vanuit het kader van studententaal, ook al dekt die term niet de volledige lading.

Studentenimago

Uit de resultaten blijkt dat geografische afkomst niet significant samenhangt met afkogebruik: participanten die in Randstedelijke provincies zijn opgegroeid blijken niet significant meer of minder afko's te gebruiken dan participanten die in niet-Randstedelijke provincies zijn opgegroeid. Studenten die in de Randstad studeren, gebruiken daarentegen wel significant meer afko's dan studenten die daarbuiten studeren. Binnen de randsteden is geen verschil gevonden tussen Leiden, Utrecht en Amsterdam. De Randstad is dus een centrum voor afkogebruik. Dit komt overeen met de geldende stereotypes van afkogebruikers. Ook buiten de Randstad worden afko's gebruikt, maar in significant mindere mate. Woonsituatie is ook een significante voorspeller van afkogebruik: uitwonende studenten blijken significant meer afko's te gebruiken dan thuiswonende studenten. Deze resultaten ondersteunen het idee dat afko's echt horen bij studentencultuur. Studenten pikken het waarschijnlijk op in hun studentenstad. De studenten die op kamers wonen, kunnen makkelijker meedoen aan het studentenleven dan thuiswonende studenten. Waarschijnlijk gaan studenten die er graag aan mee willen doen bovendien sneller op kamers wonen. Als je ervan uitgaat dat afkogebruik hoort bij studentencultuur, kan dat mogelijk ook de reden zijn voor de gevonden negatieve correlatie tussen leeftijd (tussen 21 en 28 jaar) en afkogebruik. Deze correlatie kan dan verklaard worden door het gegeven dat onderaan in deze groep waarschijnlijk meer 'typische studenten' zitten: je kan nog steeds studeren als je ouder bent, maar je bent dan wellicht minder betrokken bij het studentenleven en de studentencultuur waarin de afko zo'n grote populariteit kent.

Afko's horen dus echt bij studenten en studentencultuur. En ze zijn er niet los van te zien. De associatie met studenten bleek ook in de resultaten van het perceptieonderzoek erg sterk. Afko's zijn dus verbonden aan een identiteit als student. Anders dan algemene studententaal, wordt aan afko's een heel specifieke soort studentenidentiteit toegekend, namelijk die van de *Marie Claire*. Onder resultaten staat gedetailleerd beschreven wat die identiteit precies inhoudt.

Prestige

Op het gebied van prestige lijken zowel associaties van superieur als dynamisch prestige voor te komen. Voorbeelden van superieur prestige zijn 'hoogopgeleid', 'rijke ouders', 'geprivilegeerd', 'VanMoof [e-bikes]', 'bekakt', 'pretentius', 'corps', 'Randstad', 'elitair' en universitaire opleidingen (met name rechten en geneeskunde). Associaties die onder dynamisch prestige geschaard kunnen worden, zijn bijvoorbeeld 'hip', 'modern', 'jong', 'trendy', student zijn, locaties als De Pijp en activiteiten als drinken en uitgaan.

Dit lijkt in tegenspraak te zijn met Kristiansens (2009) balansrelatie tussen superioriteit en *dynamism* die eerder ook is besproken en inhoudt dat de ene vorm van prestige afneemt wanneer de andere stijgt. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat studenten een bijzondere positie in de maatschappij bekleden, zoals besproken onder Arnett (2000)'s kader van *emerging adulthood*. Het feit dat studenten vaak nog financieel ondersteund worden door hun ouders/verzorgers en nog niet volledig onafhankelijk zijn, is denk ik belangrijk als verklaring voor het superioriteitsprestige dat het gebruik van afko's met zich meebrengt: het gaat bij superioriteitsprestige onder studenten doorgaans over prestige dat 'geleend' is van hun ouders/verzorgers. Uit de associaties die participanten opgaven, bleek ook meermaals dat zij het taalgebruik koppelen aan het hebben van rijke ouders en daardoor hoge sociaal-economische status.

Hensen (2018) vond ook zowel elitaire als hippe elementen in zijn analyse van studententaal in het algemeen. Hij noemt het taalgebruik zelf "grof met een kakrandje". Volgens Hensen benadrukken studenten hun elitepositie door studententaal te gebruiken, maar hebben zij tegelijkertijd een laconieke houding tegenover die positie. Ze bevestigen het privilege, maar rebelleren er tegelijkertijd tegen.

Doordat afko's beide vormen van prestige genieten, zijn ze een heel aantrekkelijk fenomeen om over te nemen. De *Marie Claire* is dus blijkbaar geen verkeerde identiteit om je aan te spiegelen, vanwege haar enerzijds chique en anderzijds hippe prestige. Wat echter opvalt in de resultaten, is het meermaals benoemen dat men 'voor de grap' of 'ironisch' het

afkogebruik overneemt. Een *Marie Claire* zijn is dus niet door iedereen even gewild. Bovendien zijn er ook een aantal negatief geladen associaties, waaronder ‘dom’, ‘verwend’ en ‘irritant’. Dit soort ideeën komen echter vaak voor wanneer zich een taalverandering voordoet. Een voorbeeld hiervan, het Poldernederlands, is met mogelijke verklaring te vinden in de volgende alinea. Ook ‘doen alsof’ of ‘[iets] willen zijn’ en ook ‘wannabe’ kwamen meermaals voor in de resultaten, wat uitdrukt dat er een zekere associatie met nepheid en nadoen is.

Gender

Dan is er nog de kwestie van gender. Vrouwen blijken niet significant meer of minder afko’s te gebruiken dan mannen. Dit is een opvallende bevinding, omdat dit in tegenspraak lijkt met wat de geldende stereotypen en resultaten van de bevraagde associaties zeggen. Bij de vraag waarmee participanten het fenomeen associeerden, kwam ‘vrouw’ veel meer voor en er ook meer associaties die daarop van toepassing zijn (zoals: flared broek, handtas, blazer) dan dat er ‘man’ genoemd wordt (slechts twee keer). Ook specifiek mannelijke associaties zijn zeer zeldzaam.

Om te bepalen of het mogelijk is dat dit niet-significante effect verklaard kan worden uit het feit dat het gebruik al vanuit vrouwen naar mannen is overgeslagen, heb ik geanalyseerd of er buiten de Randstad een verschil gevonden kan worden. Omdat het fenomeen vooral randstedelijk is, is het daar waarschijnlijk meer wijdverbreid dan daarbuiten. Vrouwen die buiten de Randstad studeren, blijken echter ook niet significant meer of minder afko’s te gebruiken dan de mannen. Of het is zo dat afko’s al dusdanig zijn verspreid over het hele land dat het daar ook al op mannen overgeslagen is, of er moet een andere verklaring zijn voor het feit dat er geen significant verschil gevonden is.

Op basis van de gevonden data kunnen geen harde conclusies getrokken worden. Wellicht is het zo dat er meer gelet wordt op het taalgebruik van vrouwen en er meer/vaker geklaagd wordt over hun taalgebruik. Historisch gezien wordt er vaker geklaagd over het taalgebruik van vrouwen, bijvoorbeeld het Poldernederlands (Stroop, 1998). Er zijn wel meer parallellen te vinden tussen het Poldernederlands en afko’s. Beide taalvariëteiten worden namelijk geassocieerd met hoogopgeleide vrouwen en mogelijk is dit bij het Poldernederlands ook niet helemaal gegrond. Jacobi (2009) vond wel dat sprekers met een hoger opleidingsniveau een lagere onset en een sterkere diftongering vertoonden bij alle onderzochte lange klinkers en tweeklanken. Zij vond daarentegen geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen in hun uitspraak van de tweeklanken /ei/, /au/, /œy/,

en de lange klinkers /e:/, en /o:/. Mogelijk valt het dus bij vrouwen simpelweg – om welke reden dan ook – meer op.

Mogelijk is het zo dat de identiteit en het prestige die aan een bepaalde taalvariëteit gekoppeld zijn, gewoon erg hardnekkig zijn. Eerder beschreef ik dat dynamisch prestige de tweesplitsing in ‘cool, stoer’ en ‘hip, trendy’ heeft en dat ik denk dat de eerste vorm voornamelijk met mannelijkheid geassocieerd wordt en de tweede voornamelijk met vrouwelijkheid. Van de eerste soort is straattaal een voorbeeld, de afko van de tweede soort. Of het ook daadwerkelijk bij vrouwen begonnen is, is vanuit dat oogpunt misschien niet langer relevant. Afko’s worden blijkbaar, in ieder geval door de participanten in dit onderzoek, geassocieerd met jonge, hippe, vrouwelijke studenten. Dat is dus de identiteit die je – al dan niet bewust – uitdraagt door ze te gebruiken. De kracht van taal om genderidentiteit uit te drukken moet, naar mijn mening, niet onderschat worden.

Een laatste conclusie die ik wil verbinden aan de gevonden resultaten, lijkt het voorgaande op het eerste gezicht een beetje tegen te spreken: de identiteit die gepaard gaat met het gebruiken van afko’s is (nog) niet helemaal vastomlijnd. De gegeven associaties bevatten namelijk veel tegenspraak. Voorbeelden daarvan zijn het tegelijkertijd voorkomen van ‘links’ maar ook ‘VVD’ en ‘woke’ maar ook ‘weinig maatschappelijk betrokken’. Bovendien zat een deel van de participanten meer in de hoek van straattaal en bijbehorende stereotypen. De meeste participanten waren het echter wel ‘met elkaar eens’ en gaven de vergelijkbare stereotypen op waar de eerdere conclusies van deze scriptie op zijn gebaseerd, maar er waren dus ook wel degelijk outliers en die kunnen niet zomaar genegeerd worden.

Conclusie

Al met al blijkt achter de afko een wondere wereld aan sociolinguïstische processen schuil te gaan. De variëteit heeft in betrekkelijk korte tijd grote naamsbekendheid gekregen onder universitaire studenten in Nederland. Identiteit en prestige spelen ook bij dit verschijnsel een grote rol. De identiteit die een persoon uitdrukt door gebruik te maken van afko’s is op de eerste plaats die van een student. Maar er zit meer achter. Een afkogebruiker identificeert zich met een rijke, jonge, vrouwelijke student in de Randstad die een haarclip en een flared broek draagt en graag witte wijntjes doet op het terras; een *Marie Claire*. Maar niet voor iedereen: het beeld is niet honderd procent vastomlijnd. De associatie met vrouwelijkheid blijkt erg sterk, ondanks dat er geen verschil in gebruik gevonden is tussen mannen en vrouwen. Sprekers willen zich met de *Marie Claire* identificeren vanwege haar prestige; aan de ene kant het chique superioriteitsprestige dat door de studenten ‘geleend’ is van hun ouders en

aan de andere kant het hippe en modieuze dynamische prestige dat ze te danken hebben aan de rest van hun identiteit.

7. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Uit deze scriptie bleken bovenstaande conclusies. Er is echter altijd meer te ontdekken. In deze paragraaf doe ik een paar aanbevelingen voor mogelijk vervolgonderzoek over het fenomeen ‘afko’.

Binnen de grenzen van deze scriptie was er geen ruimte om gestructureerd onderzoek te doen naar de vorm van afko’s, maar dit kan wel interessant zijn. De variëteit bevat namelijk verscheidene interessante woordvormingen. Een voorbeeld daarvan is het canonieke ‘hdp’, ofwel ‘heerlie de peerlie’, wat weer afkomstig is van ‘heerlie’, wat op zijn beurt een soort afkorting van ‘heerlijk’ is. Er heeft zich daar een herhalend proces van afkorting en uitbreiding voorgedaan. Dit woordvormingsprocedé geldt nu als algemeen morfologisch principe voor het vormen van afko’s: een afkogebruiker zal niet gek opkijken van ‘gezellie de pellie’ of ‘spannie de pannie’. Gestructureerd onderzoek naar de vorm van afko’s kan erg interessant zijn om meer te weten te komen over de procedés die gebruikt worden bij het vormen van een variëteit zoals jongeren- of studententaal, vooral wanneer ze worden vergeleken met woordvormingsprocedés in jongerentalen die de afko voor zijn gegaan. Verandert de manier waarop jongerentalen worden gevormd of juist niet?

Een andere keuze die bij het schrijven van deze scriptie is gemaakt, is het feit dat in de enquête van deze scriptie expliciet gevraagd is naar associaties en stereotypen. Het zou echter erg interessant zijn om te kijken wat er gebeurt wanneer deze stereotypen worden bevraagd in een *matched-guise* experiment, zoals bijvoorbeeld ook is gedaan door Grondelaers, Van Hout en Van Gent (2019) in hun eerder besproken onderzoek. Dan wordt niet expliciet bevraagd waarmee participanten het taalgebruik associëren, maar worden juist impliciete en onbewuste associaties naar boven gehaald. Het ophalen van impliciete associaties gebeurt meestal door participanten op schalen te laten aangeven hoe erg zij een eigenschap bij bepaalde sprekers vinden passen. Deze schalen corresponderen met soorten prestige of bepaalde stereotypen. Expliciete en impliciete meningen over een taalvariëteit kunnen namelijk erg verschillen, zoals we bijvoorbeeld zagen bij straattaal. Mogelijk geven de impliciete associaties een ander beeld van de redenen waarom mensen afko’s gebruiken dan de expliciet bevraagde associaties in deze scriptie.

De actualiteit van het fenomeen maakt de afko bovendien de perfecte kandidaat om de ontwikkeling van een taalvariëteit op de voet te volgen. Regelmatig onderzoek naar zowel

studenten als vooral ook andere leeftijdsgroepen kan inzicht geven in de verspreiding van de taalvariëteit door de samenleving. Waar komt de variëteit het eerst terecht? Door wie wordt ze geadopteerd en opgenomen in het vocabulaire? Gaan studenten het loslaten zodra “de burger” het overneemt? Een interessante bron zou hierbij het Instagramaccount @dehaarclipvanmarieclaire kunnen zijn. Hoe zit de demografische samenstelling van dit account in elkaar? Verandert deze? Daarnaast zou het ook interessant zijn om te kijken wat de huidige generatie studenten gaan doen de komende tijd, vooral zodra zij afstuderen. Blijven ze de taal die nu als studententaal wordt bestempeld gebruiken? Blijft dit dan studententaal of beweegt het imago mee met de sprekers?

Dit zijn enkele vragen die naar mijn mening een completer beeld zullen geven van de sociolinguïstische situatie waarin afko's zich bevinden en de manier waarop taalvariëteiten ontstaan, gevormd worden en zich verspreiden.

8. Literatuur

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480.
<https://doi.org/10.1037/0003-066x.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA70569631>
- Arnett, J. J. (2007). Emerging Adulthood: What Is It, and What Is It Good For? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68–73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Bartelink, J. (2021, May 5). Dit is de persoon achter de heerlijke instagrampagina “de haarclip van Marie-Claire.” *Linda.nl*. <https://www.linda.nl/meiden/persoon-achter-haarclip-marie-claire/>
- Bennis, H. (2015). *Korterlands: anarchie in de schrijftaal*.
- Bigham, D. S. (2012). Emerging Adulthood in Sociolinguistics. *Language and Linguistics Compass*, 6(8), 533–544. <https://doi.org/10.1002/lnc3.350>
- Cornips, L., de Rooij, V. A., & Reizevoort, B. (2006). *Straattaal: Processen van naamgeving en stereotypering*. *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen*, 76(1), 123-136.
- Cornips, L. & Reizevoort, B. (2006). ‘Taal en identiteiten. De dynamische aspecten van een urbane jongerenvariëteit’. In: T. Koole, J. Nortier en B. Tahitu, *Artikelen van de vijfde sociolinguïstische conferentie* (pp. 88-99).
- Daniëls, W. (2004). *Vet! Jongerentaal nu en vroeger*.

- Duurkoop, J. (2018). *Straatpraat. Hoe moderne straattaal Nederland verenigt en verdeelt*.
- Grondelaers, S., & Van Hout, R. (2021). From Big Brother to IKEA. In *Cognitive Sociolinguistics Revisited* (pp. 371–383). <https://doi.org/10.1515/9783110733945-029>
- Grondelaers, S., Van Hout, R., & Van Gent, P. (2019). Re-evaluating the Prestige of Regional Accents in Netherlandic Standard Dutch: The Role of Accent Strength and Speaker Gender. *Journal of Language and Social Psychology*, 38(2), 215–236. <https://doi.org/10.1177/0261927x18810730>
- Hensen, Y. (2018). *Het verschil tussen lid zijn en lit zijn: een sociolinguïstische vergelijking van Studententaal en Straattaal*. (Publicatienr. 37277) [Bachelorthesis, Universiteit Utrecht]. UU Student Theses.
- Hoppenbrouwers, C. (1989). *Kennis en gebruik van Jongerentaal*. *Tabu.Taalkundig Bulletin van het Nederlands Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen*, 19(3), 130-148.
- Jacobi, I. (2009). *On variation and change in diphthongs and long vowels of spoken Dutch*. [Dissertatie, volledig intern, Universiteit van Amsterdam].
- Kneppelhout, J. (1841). *Studenten-typen*.
- Kossmann, M. (2019). "Is Dutch Straattaal a mixed multiethnolect? A Moroccan perspective" *Applied Linguistics Review*, vol. 10, no. 3, 2019, pp. 293-316. <https://doi.org/10.1515/applirev-2017-0050>
- Kristiansen, T. S. (2009). The macro-level social meanings of late-modern Danish accents. *Acta Linguistica Hafniensia*, 41(1), 167–192. <https://doi.org/10.1080/03740460903364219>

- Kuitenbrouwer, Jan (1987) *Turbo-taal; van socio-babble tot yuppie-speak*. Amsterdam.
- Labov, W. (1990). The intersection of sex and social class in the course of linguistic change. *Language Variation and Change*, 2(2), 205–254.
<https://doi.org/10.1017/s0954394500000338>
- Le Page, R.B., & Tabouret-Keller, A. (1985). *Acts of identity: Creole-based approaches to language and ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mönks, F.J. (1981) *Psychologie van Jeugdijaren en Adolescentie; nieuwe ontwikkelingen en bevindingen*. Nijmegen.
- Mulder, L. (2022). *Het afkewo van Marie Claire: Een onmisbare essential*. Spectrum.
- Nortier, J. (2001). *Murks en straattaal. Vriendschap en taalgebruik onder jongeren*.
- Nortier, J. (2017). Gender-related online metalinguistic comments on Straattaal and Moroccan flavored dutch in the moroccan heritage community in the netherlands. *Applied Linguistics Review*, 10(3) doi:10.1515/applirev-2017-0047
- Nortier, J. (2018). Youth Languages. In: Arne Ziegler (ed. in cooperation with Melanie Lenzhofer & Georg Oberdorfer), *Jugendsprachen – Youth Languages. Aktuelle Perspektiven internationaler Forschung – Current Perspectives of International Research*. Berlin: Walter de Gruyter, 3-25.
- Stroop, J. (1998). *Poldernederlands: waardoor het ABN verdwijnt*.
- Toorn, M.C. van den (1987). ‘De trochee op -o’. In: *De Nieuwe Taalgids* 80, 107-110.

8. Bijlagen

Bijlage A: Enquête

Vraag 1: Ben je student aan een universiteit in Nederland

Vraag 2: Is Nederlands (een van je) moederta(a)l(en)?

Uitleg: Je krijgt nu een aantal woorden te zien. Bij die woorden worden steeds drie vragen gesteld. Het gaat hier niet om goed of fout. Geef het antwoord dat spontaan in je opkomt. Als de drie vragen zijn beantwoord, kun je naar het volgende woord gaan.

Vraag 3 - 60:

[afko]

Heb je dit woord ooit gehoord?

Wat denk je dat dit woord betekent?

Heb je dit woord ooit gebruikt?

Vraag 61: Je hebt zojuist een aantal woorden gezien. Heb je een naam voor dit taalgebruik?

Vraag 62: Beschrijf het beeld dat je hebt van de gebruiker van dit taalgebruik in steekwoorden. Geef kenmerken van de spreker. Geef zo veel steekwoorden op als je wilt.

Door technische beperkingen, gold hier een maximum van 15 invulplekken.

Vraag 63: Waarmee associeer je dit taalgebruik nog meer? Dit mogen alle mogelijke woorden zijn. Geef zo veel steekwoorden op als je wil.

Hier gold tevens een maximum van 15 invulplekken.

Vraag 64: Aan welke universiteit studeer je?

Vraag 65: Wat is je leeftijd (in jaren)?

Vraag 66: Als welk gender identificeer je je?

Vraag 67: In welke provincie(s) ben je opgegroeid? Kruis alleen aan waar je langer dan 3 jaar hebt gewoond.

Vraag 68: Ben je opgegroeid in een stad of een dorp? Kruis alleen aan waar je langer dan 3 jaar hebt gewoond. Je mag meerdere antwoorden aankruisen.

Vraag 69: Woon je bij je ouder(s)/verzorger(s) of op jezelf (bijvoorbeeld op kamers)?

Vraag 70: Zijn er woorden die je echt gemist hebt in deze enquête?

Vraag 71: Is er nog iets waarvan jij denkt dat het van belang is voor dit onderzoek?

Bijlage B: Pretest afko's

Vetgedrukt zijn de gebruikte afko's

<i>Afko</i>	<i>Gemiddelde rating</i>
Gesalu	10
Cappu	10
Tenta	9,5
Avg	9
Fitje	9
Situ	9
Tellie	9
Spannie	9
Bvo'tje	9
Esmā	9
Stufi	8,5
Mdm	8,5
Hdp	8
Inspo	8
Lawa	8
Nega	8
Exclu	8
Hacli	8
Hila(ar)	8
Stuko	8
Hg	8
Ibu	7,75
Fantas	7,5
Thth	7,5

Vaka	7,5
Ordi	7,5
Eventuela	7,5
Mnb	7,5
Wispo	7,5
Wobo	7,5
Skiva	7,25
Spebi	7
Biba	7
Itakru	7
Normi	7
Dapri	6,5
Inclu	6,5
Mozz	6,5
Vopa	6,5
Vawa	6,25
Din	6
Edp	6
Hj	6
Jalo	6
Ongie	6
Poma	6
Posi	6
Bopla	5,5
Zonto	5,5
Kasou	5
Poca	5

Adidi	4,5
Divripi	4,5
Flaf	4,5
Fys	4,5
Helapika	4,5
Lek bees	4,5
Nonchi	4,5
Wama	4,5
Lacto-into	4
Sor	4
Icri	4
Spraberi	4
Awami	3,5
Cuba's	3,5
Sug	3,5
Kladiladi	3
Zobri	2
K&k	1,5
Zww	1,5

Bijlage C: Juiste definities

gesalu: gezellig samen lunchen

cappu: cappuccino

tenta: tentamen

avg: aardappels vlees groenten

fitje: outfit

situ: situatie

tellie: telefoon

spannie: spannend

bvo'tje: biertje voor onderweg

esma: espresso martini

stufi: studiefinanciering

mdm: met de meiden

hdp: heerlie de peerlie

inspo: inspiratie

lawa: lange wandeling

nega: negatief

exclu: exclusief

hacli: haarclip

hilaar: hilarisch

stuko: studentikoos

Bijlage D: Naam voor taalgebruik

“Heb je een naam voor dit taalgebruik?”	Frequentie	%
afko's	74	29,83870968
studententaal	40	16,12903226
afkortingen	26	10,48387097
straattaal	18	7,258064516
jongerentaal	10	4,032258065
marie-clairetaal	12	4,838709677
studentenafkortingen	6	2,419354839
studentikoos	6	2,016129032
stuko	5	1,209677419
studentenafko's	4	1,209677419
studententaalgebruik	2	1,612903226
studentikoze afkortingen	2	0,806451613
stukotaal	2	0,806451613
jargon	2	0,806451613
afko-taalgebruik	1	0,806451613
economisch taalgebruik	1	0,403225806

hoogmiddenklasse studententaal	1	0,403225806
afkortingtaal	1	0,403225806
corporaal taalgebruik	3	0,403225806
stuko afko's	1	0,403225806
afkortingentaalgebruik	1	0,403225806
studentenwoorden	1	0,403225806
stulingua	1	0,403225806
studenten kakker taaltje uit amsterdam ofwel een studentencorps	1	0,403225806
slang	1	0,403225806
apptaal	1	0,403225806
populaire	1	0,403225806
studentenwoordenschat	1	0,403225806
afkowo	1	0,403225806
anne-fleurtaal	1	0,403225806
verkorte vormen van termen	1	0,403225806
populair-studentikoos	1	0,403225806

luie taal	1	0,403225806
studentenverenigingtaal	1	0,403225806
kakker	1	0,403225806
studentenhaarclip	1	0,403225806
marie-clairisatie (“de marie-clarisatie van het Nederlands”)	1	0,403225806
alles afkorten	1	0,403225806
populair taalgebruik	2	0,403225806
studentenafko’s	1	0,403225806
taalverkrachting	1	0,403225806
studentenjargon	1	0,806451613
nee	1	0,403225806
spreektaal	1	0,403225806
affreus	1	0,403225806
chattaal	1	0,403225806
afko-taal	1	0,403225806
afkortingstaal	1	0,403225806
afko	1	0,403225806

newspeak	1	0,403225806
----------	---	-------------

Bijlage E: associaties die meer dan eenmaal voorkamen, met frequentie

Student(en)	157		Afkortingen	9
Vrouw(elijk)	76		Overdreven	9
Studentenvereniging	65		Jongvolwassene	9
Haarclip	60		Leiden	9
Corps	56		Whatsapp	9
Jong	55		Rijke ouders	9
Marie Claire	53		Arrogant	8
Kakker/bekakt	46		Sociale media	8
Amsterdam	38		Instagram	8
Jongeren	28		Modern	7
Hip	25		Hockey	7
Rijk/high-class	25		De Pijp	7
Blond	24		Stads	7
Studentikoos	21		Erbij willen horen	7
Universiteit	21		Nederlandse afkomst	7
Wit	20		Social media	7
Randstad	16		Twintiger	6
Populair	15		Sociaal	6

Ironisch	15		Lui	6
Flared broek	13		Studentenhuis	6
Anne Fleur	12		Afkowobo	6
Rechten	12		Voor de grap	6
Elitair	11		Gen-Z	5
Irritant	11		Straattaal	5
Hoogopgeleid	5		Social mediagebruiker	3
Makkelijk	5		Stoer	3
Zuipen	5		Lang haar	3
Studeren	5		Utrecht	3
TikTok	5		Vindicat	3
Tutje	5		Alcohol	3
Gooise R	5		Psychologie	3
Gooisch	5		Vervelend	3
Cringe	4		Jasje-dasje	3
Extravert	4		Schorre stem	3
Gezellig	4		Studentencultuur	3
Snel	4		Haarclipvanmarieclaire (IG account)	3

Havermelk	4		VanMoof	3
Nep	4		Pretentieus	2
Uitgaan	4		Spreektaal	2
Grappig	4		Afko	2
Studentenleven	4		Cool	2
Vrienden	4		Allochtoon	2
Prominent (al dan niet oprecht)	4		Creatief	2
Dom	4		Hangjongeren	2
Dispuut	4		Dr. Martens	2
Kort	3		Studententaal	2
Informeel	3		Gouden sieraden	2
Wannabe	3		Binnen de ring	2
Cocktails	2		Gemakkelijk	2
Simpel	2		Drama	2
Oppervlakkig	2		Lelijk	2
Jargon	2		Noordelijk	2
Woke	2		Zara	2
Scholier	2		Leden	2

Drank	2		Zoete witte wijn	2
Verwend	2		Afkortingen- woordenboek	2
Sociaal	2			
Wijntjes	2			
Grachtengordel	2			
Bier	2			
Zonnebril	2			
Links	2			
Online	2			
Spontaan	2			
Polo	2			
Man	2			
Aanwezig	2			
Kamers	2			
Veel vriendinnen	2			
Trendy	2			
Onnodig	2			
Feestjes	2			
Terras	2			

